

10 Eylül 2017

۱۹۷۶/ق۱۳۹۶م؛ همو، *فهرس الخزانة العلمية الصحيحة*، کویت، ۱۹۸۵/ق۱۴۰۶؛
دایه، محمد رضوان، مقدمه بر تفسیر قرآن الجمان ابن احمر، بیروت، ۱۴۰۷/ق
۱۹۸۷م؛ رودانی، محمد، *صلة الخلف*، به کوشش محمد حجی، بیروت، ۱۴۰۸/ق
۱۹۸۸م؛ کتانی، عبدالحی، *فهرس الفهارس*، به کوشش احسان عباس، بیروت،
۱۴۰۲/ق۱۹۸۲م؛ ونشریسی، احمد، *المعیار المعرب*، به کوشش محمد حجی،
بیروت، ۱۴۰۱/ق۱۹۸۷م؛ نیز: GAL, S.
سارا حاجی حسینی

گردآوری و جمع آراء و آثار دیگران، تألیفات او در ردیف
منابع مرجع نزد نویسندگان پسین قرار گرفت؛ چنان که
ونشریسی (د ۹۱۴ق) در *المعیار المعرب* آراء بسیاری از قهای
مالکی درباره ابواب مختلف را از مکتوبات جادری نقل کرده
است (مثلاً نک: ۳۷۶-۳۷۵/۳، ۱۲۱-۱۲۰/۴، ۵۸۶-۵۸۷/۶، ۱۷۴/۷،
۲۶۴-۲۶۳، ۲۵۴-۲۵۵).

در میان آثار جادری، مهم ترین تألیف وی که اسباب اشتها
او را هم فراهم آورده، *روضه الازهار فی علم وقتی الليل و
النهار* است. این کتاب به نظم، و در زمینه شناسایی اوقات
مختلف شب و روز و اعمال شرعی مربوط به آنهاست و از
دانش جادری درباره نجوم نیز خبر می دهد. عنوان این اثر به
صورت *روضه الازهار فی اعمال الليل و النهار* نیز در منابع
آمده، و نسخه های خطی از آن در کتابخانه خدیویه موجود است
(خدیویه، ۲۹۷۵). رودانی آن را از طریق ابن غازی، از شریف
علی بن منون حسنی از جادری روایت کرده است (ص ۲۵۲؛ نیز
نک: ابن قاضی، *باباتبتکتی*، همانجا).

این کتاب به سبب اهمیتش، چندین بار در قاس چاپ سنگی
شده و از کتابهای درسی جامع قروین به شمار می آمده، و هم
بدین سبب شروخی متعدد بر آن نگاشته شده است که از آن
جمله اند: *لباب الفضة فی شرح الروضة* از احمد بن حمیده مطرفی
و *تفجیر النهار خلال روضة الازهار* از محمد بن قاسم بن قاضی
(برای آگاهی بیشتر درباره این شروح، نک: حجی، *الحركة...*
۱/ ۱۵۸؛ نیز رودانی، همانجا؛ GAL, S; II/217-218).

جادری خود نیز گزیده های از *روضه الازهار* را با عنوان
اقتطاف الانوار به نثر باز گفته، و شرح کرده، و سپس آن را با
عنوان *مختصر اقتطاف* خلاصه کرده است (باباتبتکتی، همانجا).
جادری به سبب گرایش به ادب عرب، شروح و اختصارهای
بسیاری در این زمینه تألیف کرد که در این میان اثر بر جای
مانده او با رویکردی به قصیده برده بوسیبری قابل تأمل است.
وی شرح استاد خود، ابن احمر (نک: دایه، ۸) بر این قصیده را
اختصار نموده است. در برخی از منابع نام این کتاب شرح برده
ذکر شده که ظاهراً همین کتاب است. کتانی نسخه ای از آن را
در اختیار داشته، و به روایت از ابن غازی از علی بن منون از
جادری نقل کرده است (همانجا). نسخه ای از این اثر به شماره
۴۴۷ در مجموعه شماره ۲۱۰ در کتابخانه صبیحیه نگهداری
می شود (حجی، *فهرس...* ۲۲۲؛ برای دیگر آثار وی، نک: ابن
قاضی، *باباتبتکتی*، همانجا).

مآخذ: ابن غازی، محمد، *الروض الهتون*، ریاض، ۱۳۷۱/ق۱۹۵۲م؛ همو، *فهرس*، به
کوشش محمد زاهی، دارالبیضا، ۱۳۹۹/ق۱۹۷۹م؛ ابن قاضی، احمد، *جدوة الاقتباس*،
ریاض، ۱۳۹۴/ق۱۹۷۴م؛ باباتبتکتی، احمد، *نیل الایتهاج*، به کوشش عبدالحمید
عبدالله هرام، طرابلس، ۱۴۰۹/ق۱۹۸۹م؛ تازی، عبدالهادی، *جامع القروین*،
بیروت، ۱۹۷۳م؛ خدیویه، *فهرست*؛ حجی، *الحركة الفكرية بالمغرب*، ریاض.

جاد المولوی، محمد احمد (۱۳۰۰-۱۳۶۳/ق۱۸۸۳-۱۹۴۴م)،
ادیب، دانشمند و مؤلف مصری. شرح حال جامعی از زندگی این
نویسنده و محقق معاصر در دست نیست. اشارات منابع نیز
چملگی مختصر و گاه تکراری است. جاد المولوی در ۱۳۰۰ق زاده
شد (کحاله، ۲۴۴/۸؛ زرکلی، ۲۳/۶)، اما به زادگاه او اشاره نشده
است.

زندگی اجتماعی وی با تدریس آغاز شد (همانجاها) و میان
سالهای ۱۹۱۰ تا ۱۹۱۳م در دانشگاه آکسفورد تدریس کرد
(زرکلی، همانجا). اقامت در غرب، بی تردید سبب آشنایی او با
دانشها و فرهنگ غربی شد. جاد المولوی سپس به مصر بازگشت
و سربازرس وزارت فرهنگ و بعدها بازرس و ناظر فرهنگستان
زیان گردید؛ مدتی بعد یار دیگر به عنوان سربازرس وزارتخانه
یاد شده، معرفی و منصوب شد (همانجاها). افزون بر این وی
استاد علم اخلاق در دانشکده اصول الدین دانشگاه الازهر بود
(کحاله، همانجا) و کتاب *الاخلاق و الفضائل الاسلامیه* را برای
دانشجویان آن دانشکده تألیف کرد (نک: *فهرس...* ۴/۶). این
کتاب در قاهره در مطبعة الارشاد به چاپ رسیده است.

جادالمولوی در قاهره در گذشت (زرکلی، همانجا). در برخی
منابع (نک: *فهرس*، ۲۷/۶) سال درگذشت او را ۱۹۴۷ دانسته اند.
آثار چایی:

۱. *انصاف عثمان* (قاهره، ۱۹۴۴م).

۲. *الخلق الكامل*، در ۴ مجلد (قاهره، ۱۹۳۲-۱۹۳۶م)، که مرجعی
بسیار مهم در موضوع اخلاق و فلسفه آن و جز آنهاست. مؤلف
گاه آراء دانشمندان شرق و غرب را آورده، و نقد کرده است.
گزیده ای از این کتاب توسط یوسف علی بدیوی در یک جلد با
عنوان *الخلق الاسلامی الكامل* در بیروت و دمشق (۱۹۹۹م)
منتشر شده است.

۳. *دستور الافراد و الامم فی سنن سیدالعرب و العجم* (قاهره،
دارالمصریه).

۴. *محمد(ص) المثل الكامل* (قاهره، ۱۹۳۲م). این کتاب به
بیان سیره زندگی پیامبر(ص) از تولد تا رحلت و مناقب و اخلاق
نیکی آن حضرت می پردازد. شیفتگی قزوان و ایمان راسخ
مؤلف به پیامبر(ص) در این اثر کاملاً آشکار است. محمود
شهبایی در ۱۳۱۸ش آن را به فارسی ترجمه، و با عنوان *عظمت*

ISAM DM.

258040

نهم، تهران، ۱۳۹۵

دائرة المعارف بزرگ اسلامی، جلد

١٨٩٨ م (١) مط السعادة ١٣٣٤ وطبع بالمط العمومية
١٣٣٢ س ١٩٢ (٢)

جَاد «ابراهيم»

(١٩١٣ م)

كان مترجماً بمحكمة اسكندرية الابتدائية المختلطة ثم
مترجماً بمحكمة الاستئناف في البلدة المذكورة

قاموس فرنساوي عربي للاصطلاحات القانونية
والادارية والتجارية (٣) جزء ٢ ص ١٥٣٠ مط

الاتحاد المصري بالاسكندرية

الجزء الاول سنة ١٣١٠ - ١٨٩٢ م

الجزء الثاني ١٣١٢ - ١٨٩٤ م

جَاد المولى

(١٢٢٩) (١٠)

(الشيخ) محمد بن ميدان الشهير بجَاد المولى

الشافعي الحجازي الاسنوي

جاور بالازهر وحضر دروس اُشياخ الوقت من اهل
عصره ولازم الشيخ عبد الله الشرفاوي في دروسه وبه
تمخرج . وواظب عليه في مجالس الذكر وتلقى عنه طريقة
الحلوتية وابنه التاج وتقدم في خطابة الجمعة والاعياد
بالجامع لآزهر . وخطب بجامع عمرو بن العتية يوم
الاستيلاء عند ما قصرت زيادة النيل في سنة ٢٣ وتأخر
في الزيادة عن اوانه . ولما حضر محمد باشا خسرو الى مصر
وصلى صلاة الجمعة بالآزهر في سنة ١٧ خلع عليه مد
الصلاة فروة سمور فكان يخرجها من الخزانة ويلبسها
وقت خطبة الجمعة والاعياد . مات وقد ناهز عمره الاربعين
الكواكب الزهرية في الخطب الازهرية

Le livre des Beautés et des anti-thèses, Texte (١)
ar. publié par G. Van Vloten.

(٢) يقال أن هذا الكتاب منسوب للجاحظ ولم يثبت

(٣) نال هذا القاموس بالمرض الوطني المصري الوشام (الداليا)
المرض للكتب العلمية

(٤) الجزء الثاني - ٢١٦

ويعرف بديوان (أو) خطب جَاد المولى - طبع حجر مصر
١٢٨٥ وطبع حروف مط عبد الرازق ١٣٠٥

چار الله الروسي

موسى جار الله روستوفدوني

تاريخ القرآن والمصاحف - بلاط الاسلامية
بترسبرج ١٣٢٣ ص ٣٨

الجاربردي

(٤٧٦) (١٠)

(الشيخ) فخر الدين احمد بن الحسن

الجاربردي الشافعي

نزل تبريز وكان فاضلاً أديباً خيراً وقوراً مواظباً على العلم
واقادة الطلبة . أخذ عن القاضي ناصر الدين البيضاوي
وصنف شرح منهاجه

شرح الشافية (١) - ومعها متن الشافية ضمن
مجموعة رقم ٧٠ - وطبع مع شرح الشافية لتقره كار -
(أنظر الحسيني «عبد الله»)

الجارم الرشيدى * عبد الفتاح الجارم

الجارم «محمد» * محمد صالح الجارم

الجارم «الشيخ علي»

كتاب علم النفس وآثاره في التربية والتعليم
ألفه بمعاونة مصطفى أمين أفندي - مط المعارف ١٣٣٣

جاسبارولي «اسكندر أفندي»

المترجم بالدرسة التوفيقية سنة ١٣١٢

الدرر البهية في الفوائد الاديبة -

(١٠) بنية الربيع ١٣١ روضات الجنات ٩١ و ٤٣٧

(١) قال صاحب الروضات . هو من احسن الشروح على
الرسالة المذكورة وأدقها نظراً وأتمها اتقاناً وأعجبها فائدة . . . ولنا
تلقاء عامة طلبة الازمان بالقبول

معجم

المطبوعات العربية والمعربة

وهو شامل لاسماء الكتب المطبوعة

في الاقطار الشرقية والغربية

مع ذكر اسماء مؤلفيها ولمعة من ترجمتهم وذلك من يوم ظهور الطباعة الى نهاية

السنة الهجرية ١٣٣٩ الموافقة لسنة ١٩١٩ ميلادية

جمعه ورتبه

يوسف اليان سر كيس

يطلب من مكتبة

يوسف اليان سر كيس واولاده - بشارع الفجالة رقم ٥٣ بمصر

مطبعة سر كيس بمصر

١٣٤٦ هـ - ١٩٢٨ م

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi Kütüphanesi	
Kayıt No :	2720-1
Tasnif No. :	016.091 SER-M

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi Kütüphanesi	
Kayıt No :	2071
Tasnif No. :	

والاجتماع « و « انشقاق القمر معجزة لسيد البشر » توفى عام ١٢٦٣ هـ (١٩٤٤ م) .

جار

(١) الجار لغة القريب في السكن ، يقال جاوره مجاورة وجوارا سكن قريبا منه والجمع جيران وجيرة ، والجوار كذلك العهد والايان ، وأجاره أى أنقذه واستجاره سألته أن يجيره .

(٢) الجار ذو القربى ، أى القريب في الجوار والنسب .

(٣) الجار الجنب ، أى البعيد في الجوار والنسب . وقد ورد ذكر الجار في الآية ٣٦ من سورة النساء ، قال تعالى : « واعبدوا الله ولا تشركوا به شيئا وبالوالدين احسانا وبذى القربى واليتامى والمساكين والجار ذى القربى والجار الجنب والصاحب بالجنب وابن السبيل وما ملكت ايمانكم ان الله لا يحب من كان مختالا فخورا » .

(٤) في فقه المعاملات ، اذا بيعت أرض أو دار كان للجار الحق في أن يضم المبيع الى ملكه ويتخذ لنفسه بحكم الجوار ، وتنص أحكام الشفعة* على أن يكون عقار الجار ملاصقا ملاصقة تامة للعقار المبيع أى بدون فاصل بين العقارين ، وتكون هذه الملاصقة حقيقية أو حكومية ، مثال الجوار الحكيم اذا باع صاحب الدار جزءا من داره فلجار الدار الشفعة فيها ولو لم يكن هذا الجزء ملاصقا لعقار الجار ملاصقة تامة لأن المسم من جملة الدار . والجار المقابل للعقار المبيع في الطريق العام ليس له هذا الحق . ويعتبر الجار الشفيع في المرتبة الثالثة بين الشفعا ، وأولهم

الى اللغة العربية ، وكان لبلاغة الجاحظ أثر في ترويح مذهبه ، وأهم ما يتضمنه قوله « ان المعارف كلها ضرورية وليس فيها شيء من أفعال العباد المكتسبه ، وليس للعباد تسب سوى الارادة، ومعنى ذلك انه اذا كانت أفعال العباد طبيعة لا كسبا لزم ألا يكون عليها ثواب أو عقاب ، اذا لا يثاب ولا يعاقب العبد على ما لا يكون كسبا كما لا يثاب ولا يعاقب الإنسان على لونه وتركيب بدنه » ويقول الجاحظية أن العباد لا يخلدون في النار وان الله لا يدخل أحدا النار وانما النار تجذب أهلها بنفسها وطبيعتها ، ومذهب الجاحظية مذهب الفلاسفة من المتعطله في نفى الصفات ، ومن قولهم « ان الخلق كلهم من العقلاء عالمون بأن الله خاتمهم وعارفون بأنهم محتاجون الى النبي وهم محجوجون بمعرفتهم ، ثم هم صنمنا عالم بالتوحيد وجاهل به ، فالجاهل معذور والعالم محجوج » ويقول الجاحظية باستحالة العدم على الجواهر من الأجسام فالجوهر باق ، ولكن الأعراض هي التي تتبدل .

جاء المولى

مصنف مصرى ، وهو محمد احمد جاد المولى ولد عام ١٣٠٠ هـ (١٨٨٣م) وتخرج في مدرسة دار العلوم عام ١٣٢٤ (١٩٠٦ م) وأوفد في بعثة الى كلية زيدنج بانجلترا ، ثم اختير مدرسا للغة العربية بجامعة أوكسفورد خلفا للشيخ محمد الغمراوى المصرى وعاد الى مصر وتقلب في وظائف التعليم والتفتيش بوزارة المعارف ، من مصنفاته « محمد صلى الله عليه وسلم ، المثل الكامل » و « الخلق الكامل » وله رسائل منها « القرآن الكريم وأثره في اللغة والدين